

การประทุษวาจาจากคนอีสาน จากความสนุกทางสื่อสังคมออนไลน์
สู่การปลูกฝังความเกลียดชังในชีวิตจริง

Hate Speech Isan People: From fun on social media
to the cultivation of hatred in real life

จิรภัทร จ้างประเสริฐ¹

สาขาวิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา, คณะรัฐศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
254 ถนนพญาไท, แขวงวังใหม่, เขตปทุมวัน, กรุงเทพมหานคร 10330, ประเทศไทย
อีเมลติดต่อ: 6680011624@student.chula.ac.th

Jirapat Jangprasert²

Major of Sociology and Anthropology, Faculty of Political Science, Chulalongkorn University
254 Phayathai Road, Wangmai, Pathumwan, Bangkok 10330, Thailand
Email: 6680011624@student.chula.ac.th

สุมนทิพย์ จิตสว่าง³

สาขาวิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา, คณะรัฐศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
254 ถนนพญาไท, แขวงวังใหม่, เขตปทุมวัน, กรุงเทพมหานคร 10330, ประเทศไทย
อีเมลติดต่อ: Sumonthip99@hotmail.com

Sumonthip Chitsawang⁴

Major of Sociology and Anthropology, Faculty of Political Science, Chulalongkorn University
254 Phayathai Road, Wangmai, Pathumwan, Bangkok 10330, Thailand
Email: Sumonthip99@hotmail.com

Received: March 9, 2025 Revised: June 13, 2025 Accepted: June 17, 2025

¹ ว่าที่ร้อยตรี, นักวิจัยอิสระด้านอาชญาวิทยาและกระบวนการยุติธรรม.

² Acting Sub Lt., Independent Researcher in Criminology and Justice.

³ รองศาสตราจารย์, อาจารย์.

⁴ Associate Professor, Lecturer.

บทคัดย่อ

บทความนี้ วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเกี่ยวกับ ปัญหาการประทุษวาจาคนอีสานในสื่อสังคมออนไลน์ไทย ปัญหาการประทุษวาจาที่สามารถนำไปสู่ปัญหาการก่ออาชญากรรมที่เกิดจากความเกลียดชังในมุมมองของอาชญาวิทยาและจิตวิทยา มาตรการในการรองรับที่เกี่ยวข้องในปัจจุบัน ตลอดจนข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

จากการศึกษาพบว่า การประทุษวาจาคนอีสานในสื่อสังคมออนไลน์โดยเฉพาะในเฟซบุ๊กเป็นสิ่งที่พบเห็นได้ในปัจจุบัน ปัญหานี้อาจเริ่มจากความสนุกของผู้ใช้งานที่ไม่คิดถึงผลที่ตามมา แต่เมื่อเวลาผ่านไปจากความสนุกเปลี่ยนเป็นการข่มขู่แนวคิดด้อยค่าคนอีสาน ทำให้มีการใช้คำดูถูกเหยียดหยาม จนนำไปสู่ปัญหานี้ผนวกกับสื่อสังคมออนไลน์ เป็นพื้นที่ที่ข้อมูลกระจายได้ง่าย ทำให้ปัญหานี้ขยายเป็นวงกว้างและรวดเร็ว ในทางอาชญาวิทยาถือว่า การประทุษวาจาเป็นสาเหตุหนึ่งทำให้เกิดอาชญากรรมความเกลียดชัง (Hate Crime) ซึ่งเกิดในต่างประเทศ สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีการควบคุมทางสังคม ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม และ ทฤษฎีสำนึกอาชญาวิทยาดั้งเดิม ปัจจุบันมีมาตรการกำกับดูแลทั้งจากภาครัฐและเอกชน โดยภาครัฐได้บัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้องในส่วนการหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญา และ ในสื่อออนไลน์ได้บัญญัติพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ส่วนภาคเอกชนเจ้าของแพลตฟอร์มมีมาตรการปิดกั้นเนื้อหาและ ผู้ใช้งานที่โพสต์ข้อความไม่เหมาะสม ทั้งนี้ ผู้เขียนมีข้อเสนอแนะในส่วนการสร้างความเข้าใจในความแตกต่างของผู้คนในสังคม การปรับกระบวนการทัศนวิสัยการบังคับใช้กฎหมายและปรับปรุงกฎหมายให้สอดคล้องกับกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศที่ไทยเข้าร่วม เพื่อให้ปัญหานี้ได้รับการแก้ไขอย่างรวดเร็วมีประสิทธิภาพ สร้างความสงบสุขบนสื่อสังคมออนไลน์ไทยและป้องกันปัญหาความรุนแรงในสังคมไทยต่อไป

คำสำคัญ: การประทุษวาจา; คนอีสาน; สื่อสังคมออนไลน์; ความเกลียดชัง

Abstract

This research article aims to study the hate speech Isan people in Thai social media. It explores how such hate speech can lead to hate crime from the perspectives of criminology and psychology, examines the current measures in place to address the issue, and offers recommendations for more effective solutions.

The study has shown that hate speech Isan people, especially on Facebook, has become a common issue today. It often begins as a form of entertainment for some users who don't realize the consequences of their words. Over time, what starts as a joke can turn into a harmful mindset, where people gradually absorb and accept the idea of looking down on Isan individuals. This leads to the use of insulting and offensive language, which contributes to the problem. Social media allows such messages to spread quickly and widely, making the issue even worse. From a criminology perspective, hate speech can be one of the causes of hate crimes—a serious problem that occurs frequently in many countries. This aligns with the

ideas found in social control theory, social learning theory and classical school. Currently, both the government and private sector have taken steps to address the issue. The government has laws that cover defamation under the Criminal Code, as well as the Computer Crime Act for online offenses. Meanwhile, platform owners have their own systems for blocking harmful content and suspending users who post inappropriate messages. The author suggests promoting understanding and respect for social and cultural differences, changing the way laws are enforced, and updating laws to align with international human rights standards that Thailand has agreed to. These steps would help solve the problem more effectively and quickly, create a more peaceful online environment in Thailand, and prevent future violence in society.

Keywords: Hate Speech; Isan People; Social Media; Hatred

1. บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันสื่อสังคมออนไลน์ถือเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันซึ่งเป็นสิ่งที่ทุกคนสามารถเข้าถึงและใช้งานได้อย่างง่ายดาย ไม่ว่าจะเป็นช่วงอายุใดๆก็สามารถเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว จึงทำให้สื่อสังคมออนไลน์สามารถมีอิทธิพลต่อการสื่อสารรวมถึงพฤติกรรมของผู้คนในสังคมได้ รวมถึงช่องทางดังกล่าวมีการส่งเสริมและสนับสนุนผู้คนที่ให้มีการแสดงออกถึงความคิดเห็นในทัศนคติที่มีในสิ่งต่างๆ รวมถึงเป็นช่องทางในการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในสิ่งที่เป็นที่สนใจร่วมกันของผู้คนบนสื่อสังคมออนไลน์ หรือที่เรียกว่า เป็นเสรีภาพในการพูดหรือการแสดงออก (Free Speech) ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญที่สนับสนุนเสรีภาพของบุคคลในการแสดงความคิดเห็นและความคิดโดยปราศจากความกลัวการตอบโต้ การเซ็นเซอร์ หรือการลงโทษทางกฎหมาย หลายครั้งที่ข้อความหรือสื่อที่ปรากฏในสื่อสังคมออนไลน์มีลักษณะที่เป็นไปในทางแง่ลบ กล่าวคือ มีการใช้ข้อความที่ไม่เหมาะสมหรือมีเนื้อหาที่รุนแรงอย่างเช่น การเหยียดอัตลักษณ์ของบุคคล หรือ มูลเหตุอื่น ๆ ซึ่งบางข้อความเข้าข่ายที่จะเป็นข้อความในลักษณะของ การประทุษวาจา (Hate Speech) ผนวกกับความเป็นสื่อสังคมออนไลน์ที่ข้อความดังกล่าวสามารถแพร่กระจายไปได้อย่างรวดเร็วและขยายผลออกไปได้อย่างกว้างขวาง ถึงแม้ว่าข้อความที่ปรากฏในช่วงแรกที่มีการเผยแพร่จะทำให้เกิดความสนุกสนานของผู้ใช้งานเมื่อพบเจอในสื่อสังคมออนไลน์ แต่หารู้ไม่ว่าเมื่อผู้คนในสื่อสังคมออนไลน์ได้พบเห็นข้อความลักษณะดังกล่าวซ้ำๆ ก็สามารถซึมซับแนวคิดในการสร้างความเกลียดชังและสามารถนำไปสู่ผลกระทบที่รุนแรงในชีวิตจริงต่อไปในอนาคตได้ ในสื่อสังคมออนไลน์ของประเทศไทยมีการสร้างข้อความการประทุษวาจาต่อกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มผู้หลากหลายทางเพศ กลุ่มคนต่างศาสนา กลุ่มคนที่มีอุดมการณ์ทางการเมืองที่แตกต่าง รวมถึง กลุ่มคนชาติพันธุ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คนอีสาน ที่มักจะเป็นเป้าหมายของการเหยียด หรือ การประทุษวาจา ที่มักปรากฏให้เห็นได้ตลอดในสื่อสังคมออนไลน์โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเฟซบุ๊กที่ปรากฏในรูปแบบของข้อความที่มีการแสดงความคิดเห็นในช่องแสดงความคิดเห็น ตลอดจนการสร้างเพจสาธารณะตลอดจนกลุ่มสาธารณะที่ผู้ใช้งานเฟซบุ๊กรวมกลุ่มกัน ซึ่งเนื้อหาที่ปรากฏมีทั้งการแสดงออกในเชิงตลกขบขันรวมถึงแสดงออกถึงความเกลียดชังต่อคนอีสานอย่างชัดเจน ซึ่งสามารถส่งเสริมแนวความคิดในการเกลียดชังคนอีสานในชีวิตจริงต่อไปได้

1.2 วัตถุประสงค์

1.2.1 เพื่อศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการประทุษวาจาคนอีसानในสื่อสังคมออนไลน์ไทย ปัญหาการประทุษวาจาที่สามารถนำไปสู่ปัญหาการก่ออาชญากรรมที่เกิดจากความเกลียดชังในมุมมองของอาชญาวิทยาและจิตวิทยา และมาตรการในการรองรับที่เกี่ยวข้องในปัจจุบัน

1.2.2 เพื่อเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการประทุษวาจาคนอีसान จากความสนุกทางสื่อสังคมออนไลน์

1.3 ขอบเขตการวิจัย

การศึกษานี้ มุ่งศึกษาเชิงเนื้อหาในการศึกษาบทบาทของเจ้าหน้าที่ตำรวจภายใต้พระราชกำหนดว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2568 โดยมีขอบเขตผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ เจ้าหน้าที่ตำรวจที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติในมิติทางเทคโนโลยี เจ้าหน้าที่ระดับนโยบายหรือผู้กำกับดูแลด้านกฎหมายไซเบอร์ ผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายอาญา เทคโนโลยี และความมั่นคงไซเบอร์ ตัวแทนจากหน่วยงานร่วมปฏิบัติ โดยการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลจะยึดหลักเจตจำนงในการให้ข้อมูลอย่างตรงไปตรงมา มีความเกี่ยวข้องกับภารกิจตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยและมีประสบการณ์เชิงปฏิบัติจริง

1.4 ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษานี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร (Documentary Research) เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับกฎหมาย กลไกการบังคับใช้ บทบาทของอาชญากรรมข้ามชาติในยุคดิจิทัล และกฎหมายที่ใช้ในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี และจะสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่มีบทบาทในการปฏิบัติงานจริง โดยใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ควบคู่กับการสื่อสารแบบสองทาง (Two-way Communication) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ลึกซึ้ง ชัดเจนและสะท้อนมุมมองจากภาคปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของเจ้าหน้าที่ตำรวจภายใต้พระราชกำหนดว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2568 อย่างรอบด้าน

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 ทราบปัญหาการประทุษวาจาคนอีसानในสื่อสังคมออนไลน์ไทย ปัญหาการประทุษวาจาที่สามารถนำไปสู่ปัญหาการก่ออาชญากรรมที่เกิดจากความเกลียดชังในมุมมองของอาชญาวิทยาและจิตวิทยา และมาตรการในการรองรับที่เกี่ยวข้องในปัจจุบัน

1.5.2 เสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการประทุษวาจาคนอีसान จากความสนุกทางสื่อสังคมออนไลน์

2. ผลการศึกษาวิจัย

จากการศึกษาเรื่องการประทุษวาจาคนอีสาน จากความสนุกทางสื่อสังคมออนไลน์ สู่อการปลุกฝังความเกลียดชังในชีวิตจริง ผู้เขียนพบประเด็นดังต่อไปนี้

2.1 ปัญหาการประทุษวาจาคนอีสานในสื่อสังคมออนไลน์

2.1.1 จุดเริ่มต้นที่นำไปสู่การประทุษวาจาคนอีสานในสื่อสังคมไทย

การประทุษวาจาคนอีสานในสื่อสังคมออนไลน์นั้นมีจุดเริ่มต้นมาจากการที่ผู้ใช้งานบางรายมีการโพสต์หรือเขียนข้อความที่เกี่ยวข้องกับคนอีสานในลักษณะตลกขบขัน ซึ่งเนื้อหาที่ปรากฏส่วนใหญ่เกี่ยวกับการล้อเลียนลักษณะการพูด การแต่งกาย หรือพฤติกรรมที่เชื่อมโยงกับวิถีชีวิตของคนอีสาน บางเนื้อหาที่ปรากฏหากเป็นที่ถูกใจหรือชอบใจของผู้ใช้งานในสื่อสังคมออนไลน์ก็จะมีแพร่กระจายอย่างรวดเร็วและกว้างขวางในสื่อสังคมออนไลน์ หรือที่เรียกว่า มีม (Meme) ซึ่งบางครั้งถึงแม้ว่าตัวผู้สร้างเนื้อหาอาจมองว่าตัวข้อความหรือมีม ที่ได้สร้างนั้นอาจดูเป็นเรื่องตลก แต่ในบางครั้งการเสียดสีเหล่านี้สามารถกลายเป็นการทำให้เกิดภาพลักษณ์ที่ไม่สมบูรณ์และแสดงถึงความดูถูกเหยียดหยามต่อคนอีสานได้ ผู้ใช้งานสื่อสังคมออนไลน์หลายท่านอาจจะเคยเห็นข้อความ หรือ มีม ที่กล่าวถึงคนอีสานในทางตลกขบขันแต่อาจจะแฝงด้วยข้อความที่กระทบถึงความรู้สึกของคนอีสานที่พบเจอข้อความดังกล่าว

ตัวอย่างที่ผู้ใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ของไทยเคยพบเจอในสื่อสังคมออนไลน์ของไทยในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา เช่น มีม “แกไม่รอดแน่ คนอีสาน” ซึ่งมีที่มาจากรายการชิงร้อยชิงล้าน ที่ออกอากาศเมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2552 ในช่วงของละคร 3 ชั่วโมง ตอน คนเหล็ก 4 ซึ่งในละครดังกล่าว เพ็ชรทาย วงษ์คำเหลา หรือ หม่า จ๊กมก รับบทเป็น หุ่นเทอร์มิเนเตอร์ พงษ์ศักดิ์ พงษ์สุวรรณ หรือ เท่ง เถิดเทิง รับบทเป็น จอห์น คอนเนอร์ และ ชูศักดิ์ เอี่ยมสุข หรือ โหน่ง ชะชะช่า รับบทเป็น มาร์คัส ไรท์ ซึ่งในละครเมื่อถึงฉากที่ จอห์น คอนเนอร์ แสดงโดยเท่ง เถิดเทิง ไม่สามารถสู้กับ หุ่นเทอร์มิเนเตอร์ หรือ คนเหล็ก แสดงโดยหม่า จ๊กมก ได้ จึงต้องเรียกเพื่อนของเขา นั่นคือ มาร์คัส ไรท์ แสดงโดยโหน่ง ชะชะช่า มาช่วย หลังมาร์คัสออกมาก็ได้มีการกล่าวชมขวัญตัวคนเหล็ก ในทำนองว่า “แกไม่รอดแน่ คนเหล็ก” แต่เนื่องจากคนเหล็กที่แสดงโดย หม่า จ๊กมก เป็นคนยโสทรหรือก็คือเป็นคนอีสาน จึงทำให้ มาร์คัส ที่แสดงโดย โหน่ง ชะชะช่า จึงพูดว่า “แกไม่รอดแน่ คนอีสาน” แทน ถึงแม้ว่ามีมในลักษณะนี้เป็นเรื่องที่ยอมรับได้และไม่เป็นอันตราย แต่เมื่อการล้อเลียนหรือการใช้งานคำพูดเหล่านี้กลายเป็นวัฒนธรรมที่แพร่หลายในสื่อออนไลน์ มันอาจนำไปสู่ผลกระทบที่รุนแรงต่อมาได้

2.1.2 จากความสนุกสู่การดูถูกเหยียดหยาม เกลียดชัง คนอีสานในชีวิตจริง

ถึงแม้ว่า การประทุษวาจา จะมีจุดเริ่มต้นมาจากความสนุก ความตลกขบขันที่ผู้ใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ได้สร้างขึ้นมาเพื่อให้ผู้ใช้งานที่พบเห็นเกิดความบันเทิงจากการรับชมเนื้อหาดังกล่าว รวมถึงสื่อสังคมออนไลน์เป็นสังคมที่ข้อมูลสามารถแพร่กระจายได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งผู้ใช้งานบางรายที่เคยเห็นเห็นข้อความในลักษณะดังกล่าวก็เริ่มเกิดการเรียนรู้และมีความคิดและเริ่มเชื่อว่าคนอีสานมีลักษณะที่ด้อยกว่า หรือมองว่ากลุ่มคนอีสานเป็นกลุ่มคนที่ไม่สมควรได้รับความเคารพอย่างเท่าเทียมกับคนในภูมิภาคอื่นๆ ของไทย ซึ่งเห็นได้จากการที่ผู้ใช้งานบางรายเริ่มใช้คำหรือข้อความที่เป็นไปในเชิงดูถูก เหยียดหยาม และ แสดงความเกลียดชังที่

มากขึ้น ในช่วงแรก ๆ อาจพบเจอข้อความลักษณะดังกล่าวในช่องแสดงความคิดเห็นตามเพจเฟซบุ๊กที่ผู้คนติดตามจำนวนมาก โดยเฉพาะเนื้อหาที่ทางเพจลงมีความเกี่ยวข้องกับคนอีสาน รวมทั้งตามเพจข่าวที่มีการลงเนื้อหาหรือเหตุการณ์ที่สังคมมองว่าเป็นความผิดปกติของสังคม เช่น พฤติกรรมการใช้ความรุนแรง การประพาดิตนในลักษณะที่ละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของผู้อื่น อย่าง การใช้เสียงรบกวน เป็นต้น นอกจากนี้ บนแพลตฟอร์มเฟซบุ๊กมีการสร้างเพจและกลุ่มสาธารณะสำหรับการสร้างข้อความในลักษณะที่แสดงการดูถูกเหยียดหยามคนอีสาน รวมถึงนำเสนอภาพลักษณ์ในทางที่ไม่ดีที่มุ่งเน้นโดยตรงถึงคนอีสาน โดยข้อความที่ปรากฏที่มีการกล่าวถึงคนอีสานในลักษณะดูหมิ่นและเหยียดหยาม ตัวอย่างเช่น “ทำไมคนอีสาน จึงนิยมทานเนื้อสุนัข” “คนอีสาน มันไม่ใช่คนไทย คนอีสานเลือดมันเป็นคนลาว เลิกเรียกคนอีสานว่าคนไทยได้ยัง” เป็นต้น ซึ่งหากผู้ใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ได้นำพฤติกรรมเหล่านี้มาใช้ในชีวิตจริงอย่าง การกล่าวถากถาง หรือการดูถูกกลุ่มคนอีสานในสถานที่ต่าง ๆ ทั้งในที่ทำงาน ตลอดจนชุมชนต่าง ๆ ก็สามารถส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและอาจส่งผลให้เกิดความไม่พอใจหรือความเกลียดชังที่ฝังลึกในสังคม ซึ่งหากปล่อยปัญหาเหล่านี้ไม่ได้รับการแก้ไขก็อาจเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดความเกลียดชังคนอีสานในชีวิตจริงได้

2.1.3 ที่มาของการประทุษวาจาจากคนอีสานในสื่อสังคมออนไลน์

จากการศึกษาเกี่ยวกับอคติทางชาติพันธุ์บนสื่อสังคมออนไลน์ที่สามารถเชื่อมโยงกับการสร้างการประทุษวาจาจากคนอีสาน โดยเกี่ยวข้องกับการศึกษาอคติที่มีต่อลาวในสังคมไทยในเว็บบอร์ดพันทิปพบว่า การที่เรียกคนอีสานว่าคนลาวในเชิงดูถูกนั้นมิสาเหตุเนื่องมาจากคนในเมืองกรุงบางกลุ่มดูถูกเหยียดหยามคนต่างจังหวัด รวมถึงคนอีสาน จึงนำคำนี้ไปล้อเล่น หรือใช้เป็นคำต่ากัน ซึ่งหากเป็นคนอีสานหรือคนลาวด้วยกันเอง ใช้เรียกกันเองก็จะไม่รู้สึกละอาย เพราะคนพูดกับคนฟังเป็นคนเผ่าพันธุ์เดียวกัน แต่ถ้าพูดโดยคนกรุงหรือคนภาคอื่นที่ไม่ได้มีเชื้อสายลาวแล้ว จะกลายมาเป็นคำพูดที่ถูกเหยียดหยามเผ่าพันธุ์ จึงทำให้มองว่าการใช้คำว่า “ลาว” มีนัยสำคัญที่เป็นการสะท้อนทัศนคติคนไทยที่ถูกคนอีสาน หรือคนที่ไม่ใช่ชาวกรุง และการดูถูกคนจน รวมถึงเป็นการสะท้อนทัศนคติของสังคมไทยที่มีการดูถูกเหยียดหยามลักษณะภายนอกรูปร่างหน้าตาของผู้อื่น โดยเรียกชาวอีสานที่มีรูปลักษณ์ใบหน้ากรามใหญ่ โครงหน้าสี่เหลี่ยม โหนกแก้มสูง จมูกไม่โด่ง ผิวไม่ขาว ว่าเป็นคน “หน้าลาว” เป็นต้น นอกจากนี้ทางผู้วิจัยยังมองว่า สื่อออนไลน์ ก็มีส่วนในการส่งเสริมทัศนคติให้คนไทยเกิดอคติต่อลาว โดยสื่อออนไลน์มีบทบาทในการผลิตซ้ำ (Reproduction) ใน 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) เป็นการตอกย้ำแนวความคิดในความหมายเดิม คือ เป็นการดูถูกว่าลาวเป็นชาติที่พ่ายแพ้แก่ไทยหลายครั้ง และ 2) เป็นการสร้างความหมายใหม่ ตัวอย่างเช่นใช้เพื่อเป็นการดูถูกคนอีสาน คนที่ไม่ใช่ชาวกรุง คนจน คนไม่สวย ล้าหลัง ใช้เพื่อเป็นการเหยียดผู้อื่นต้องการให้ผู้ฟังรู้สึกต่ำต้อยไร้ค่า เช่น “อย่ามาโชว์ลาว” “โคตรลาว” กลายเป็นภาษาแสลงว่าดูเซย ไม่ทันสมัย ไม่เข้าท่า ใช้เป็นมุกตลก เป็นต้น จะเห็นได้ว่า การประทุษวาจาในสื่อสังคมออนไลน์ของไทยนั้นมาจากแนวคิดที่ว่า คนกรุงหรือคนเมืองบางกลุ่มชอบดูถูกเหยียดหยามคนต่างถิ่นหรือคนต่างจังหวัดที่เข้ามาตั้งอยู่อาศัยและทำงานในเมืองที่อาศัย ผนวกกับพื้นเพของคนอีสานที่ความสัมพันธ์กับเชื้อสายลาว จึงเป็นส่วนหนึ่งที่มีจะมีการใช้คำว่า “ลาว” อย่างมีนัยสำคัญในการสะท้อนทัศนคติคนไทยที่ถูกคนอีสาน หรือคนที่ไม่ใช่ชาวกรุง และการดูถูกคนจน⁵

⁵ ปองปรารณ สุนทรเสถียร, “อคติทางชาติพันธุ์ต่อสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวในสังคมไทยที่ปรากฏในสื่อสังคมออนไลน์เว็บบอร์ดพันทิป,” *วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย* 15, ฉ. 1 (มกราคม-มิถุนายน 2563): 26-47.

2.1.4 การประทุษวาจากับการเกิดอาชญากรรมที่เกิดจากความเกลียดชัง

การสร้างการประทุษวาจา มีส่วนเกี่ยวข้องกับอาชญากรรมที่เกิดจากความเกลียดชัง (Hate Crime) ในแง่มุมของการนำมาเป็นมูลเหตุจูงใจที่สามารถนำไปสู่การกระทำผิดได้ เพราะ การประทุษวาจา เป็นจุดเริ่มต้นในการมุ่งทำร้ายหรือโจมตีเหยื่อ ในรูปแบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นทางวจนภาษา หรือ อัจฉนภาษา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อมีการโพสต์ข้อความที่เข้าข่ายการประทุษวาจา ลงไปในสื่อสังคมออนไลน์แพลตฟอร์มต่าง ๆ อย่างเช่น เฟซบุ๊ก หรือ เอ็กซ์ (ทวิตเตอร์) หรือข้อความที่มีการกลั่นแกล้งในลักษณะเหยียดหยามทำร้ายจิตใจ หรือ การกลั่นแกล้ง (Bully) แม้ข้อความดังกล่าวจะยังไม่แน่ว่าเป็นอาชญากรรมที่เกิดจากความเกลียดชัง แต่การผลิตคำพูดหรือการผลิตข้อความลักษณะดังกล่าวซ้ำๆ ในสื่อสังคมออนไลน์ ถือได้ว่าเป็นการสร้างอคติหรือสร้างความเกลียดชังในกลุ่มคนและได้มีการเผยแพร่ออกไปสู่สาธารณชน และท้ายที่สุดมวลชนจำนวนมากที่ได้มีการรับสารหรือซึมซับความรู้สึกเดียวกัน และส่งผลทำให้สร้างมูลเหตุจูงใจที่สามารถนำไปสู่การประกอบอาชญากรรมต่อไปได้⁶

2.2 การประทุษวาจาในมุมมองของอาชญาวิทยาและจิตวิทยา

2.2.1 แนวคิดทฤษฎีการควบคุมทางสังคม (Social Control Theory)

ทฤษฎีในกลุ่มดังกล่าวมีสาระสำคัญโดยมีความเชื่อที่ว่า มนุษย์ไม่ได้กระทำผิดเนื่องจากมีกลไกควบคุมที่เกิดจากสภาพแวดล้อมทางสังคมและกระบวนการทางสังคม ได้เหนี่ยวรั้งหรือขัดขวางมิให้มนุษย์มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนหรือกระทำผิดกฎหมาย กลไกที่สำคัญ ได้แก่ สถาบันทางสังคมที่มนุษย์ได้ใช้ชีวิตประจำวัน เช่น ครอบครัว โรงเรียน เพื่อน หน้าที่การงาน ศาสนา ฯลฯ⁷ โดยตัวอย่างของทฤษฎีในกลุ่มดังกล่าวที่สามารถนำมาอธิบายสาเหตุการเกิดการประทุษวาจา ตัวอย่างเช่น

1) ทฤษฎีหลักการในการปฏิบัติตามของ แจ็กสัน โทบี้ (Jackson Toby) ที่ว่าด้วย การที่คนถูกชักจูงให้กระทำผิด หากมองว่าถ้าทำตามค่านิยม ก็มีความเสี่ยงสูงที่จะถูกลงโทษตามกฎหมายหรือเสียอนาคต ก็จะไม่ทำผิดกฎหมาย ในทางตรงข้าม หากมองว่ามีความเสี่ยงสูงเสียค่าในการถูกลงโทษ ก็มีความเสี่ยงทำผิดกฎหมาย รวมถึง หากคนอยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีคนมองว่ามีความเสี่ยงต่ำในการกระทำผิด ย่อมสนับสนุนให้เกิดการกระทำผิดที่เกิดจากเพื่อนฝูงเป็นตัวชักจูง

2) ทฤษฎีความสัมพันธ์กับครอบครัวและพฤติกรรมอาชญากรรมของ อีแวน นายท์ (Ivan Nye) ที่มองว่า หากครอบครัวมีความสมบูรณ์ ให้ความรัก ความอบอุ่น ย่อมส่งผลให้คนมีความเสี่ยงในการกระทำผิดลดลง

3) ทฤษฎีพันธะทางสังคมของ ทราวิส เฮอร์ชี (Hirschi's Social Bonding Theory) ที่กล่าวถึง พันธะทางสังคม หรือ ความผูกพันกับสังคม (Social Bond) โดยแบ่งออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ 1) ความผูกพัน (Attachment) โดยหมายความถึงความรัก ความรู้สึกผูกพัน ความใส่ใจความรู้สึกของบุคคล หรือ

⁶ ลดาวัลย์ โยมนิ, *อาชญากรรมที่เกิดจากความเกลียดชัง* (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2565), 25-27.

⁷ รัชช ชันตี, กฤษณพงศ์ พุทธระกูล, และจอมเดช ตริเมฆ, *ทฤษฎีอาชญาวิทยา: หลักการ งานวิจัย และนโยบายประยุกต์* (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรังสิต, 2558), 244.

สถาบันอันเป็นที่เคารพนับถือ เช่น บิดามารดา โรงเรียน วัด เป็นต้น, 2) การผูกมัด (Commitment) โดยหมายความถึงการที่บุคคลถูกผูกมัดกับการดำเนินชีวิตตามทำนองคลองธรรมของสังคม เช่น การประกอบธุรกิจ การให้เวลากับการศึกษาเล่าเรียน ทำให้ตัวบุคคลไม่อยากจะกระทำความผิดตามกฎหมาย เพราะไม่อยากจะเสี่ยงให้สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้สูญเสียไป, 3) การเกี่ยวข้องหรือการเข้าร่วม (Involvement) โดยหมายความถึงการที่บุคคลจะมีความเกี่ยวข้องหรือเข้าร่วมกับกิจกรรมต่างๆ ของสังคม เช่น การมีกิจกรรมร่วมกับครอบครัว การร่วมกิจกรรมทางศาสนา ทำให้ขาดเวลาที่จะนำไปประกอบอาชญากรรมต่อ และ 4) ความเชื่อ (Belief) โดยหมายความถึง ระดับความเชื่อถือของตัวบุคคลที่มีต่อค่านิยมและบรรทัดฐานของสังคม อย่างเช่น กฎหมาย ความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบ ความยุติธรรม กฎทางศีลธรรม เป็นต้น หากมีความเชื่อเหล่านี้สูง ก็มีแนวโน้มที่จะไม่กระทำความผิดกฎระเบียบของสังคม⁹

ซึ่งจากทฤษฎีที่ยกมาข้างต้น การที่ผู้ใช้งานสื่อสังคมออนไลน์กระทำความผิด ส่วนหนึ่งเกิดจากการที่ตัวผู้ใช้งาน ขาดการควบคุมที่ดีในการควบคุมไม่ให้ตนเองกระทำความผิด ไม่ว่าจะเป็นการปฏิบัติตามการยุยงของเพื่อนผู้ใช้งานที่มีพฤติกรรมเสี่ยงในการกระทำความผิด รวมถึง การที่ตัวผู้ใช้งานขาดการควบคุมจากครอบครัว ไม่ว่าจะขาดความอบอุ่นจากที่ควรได้รับจากครอบครัว การขาดการผูกพันกับครอบครัว การขาดความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน ก็เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้ใช้งานสร้างการประทุษวาจา หรือ Hate Speech ขึ้นมา

2.2.2 แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory)

ทฤษฎีในกลุ่มดังกล่าวมีการพัฒนามาเป็นเวลานาน รวมถึงได้รับการยอมรับในหมู่นักอาชญาวิทยา⁹ โดยตัวอย่างของทฤษฎีในกลุ่มดังกล่าวที่สามารถนำมาอธิบายสาเหตุการเกิดการประทุษวาจา ตัวอย่างเช่น

1) ทฤษฎีการเรียนรู้ในระยะแรก (Tarde's Laws of Imitation) ของ เกเบรียล เทรต (Gabriel Tarde) ที่นำเสนอว่า พฤติกรรมมนุษย์เกิดจากการเรียนรู้ มนุษย์ได้เรียนรู้แนวความคิดจากการคบหาสมาคมกับบุคคลอื่น โดยแนวความคิดดังกล่าวสามารถส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมของบุคคลนั้น

2) ทฤษฎีการคบหาสมาคมที่แตกต่างกันของ เอ็ดวิน ซัทเธอร์แลนด์ (Sutherland's Differential Association Theory) ที่นำเสนอว่า พฤติกรรมเกิดจากการเรียนรู้ในการคบหากับบุคคลที่มีแนวโน้มเป็นอาชญากร โดยเรียนรู้เทคนิคในการกระทำความผิด ทักษะคิดเกี่ยวกับการกระทำความผิด ซึ่งจากทฤษฎีที่ยกมาข้างต้น การที่ผู้ใช้งานสื่อสังคมออนไลน์มีการรวมกลุ่มกันของผู้ใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่มีแนวคิดในการสร้างข้อความการประทุษวาจาคนอีสานอยู่เป็นประจำ ในช่วงแรกถึงแม้ว่าจะยังไม่มีแนวคิดที่จะสร้างข้อความแสดงความเกลียดชังเหล่านี้ แต่จะทำให้ตัวบุคคลนั้นเกิดการซึมซับแนวคิดที่มีความเกลียดชังเพิ่มมากขึ้น และเลือกที่จะเลียนแบบแนวคิดที่เกิดจากกระบวนการเรียนรู้พฤติกรรมบุคคลเหล่านั้น จนสามารถนำไปสู่ปัญหาที่รุนแรงมากขึ้นอย่างอาชญากรรมที่เกิดจากความเกลียดชัง หรือ Hate Crime ต่อไปได้¹⁰

⁹ อุนิษา เลิศโตมรสกุล และ อังณพ ชูบำรุง, *อาชญากรรมและอาชญาวิทยา*, พิมพ์ครั้งที่ 2, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2561), 225.

⁹ พรชัย ชันดี, กฤษณพงศ์ พุตระกูล, และ จอมเดช ตริเมฆ, *ทฤษฎีอาชญาวิทยา: หลักการ งานวิจัย และนโยบายประยุกต์*, 219.

¹⁰ ลดาวัลย์ ไยเมณี, *อาชญากรรมที่เกิดจากความเกลียดชัง*, 117.

2.2.3 แนวคิดทฤษฎีสำนึกอาชญาวิทยาดั้งเดิม (Classical School)

ทฤษฎีแนวคิดดังกล่าวมาจากแนวคิดของ ซีซาร์ แบ็คคาเรีย (Cesare Beccaria) นักปราชญ์ชาวอิตาลี ซึ่งมีแนวความคิดหลักว่าด้วย เจตจำนงเสรี หรือ Free Will เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ โดยมนุษย์ต้องการแสวงหาประโยชน์สูงสุดทั้งทางด้านวัตถุหรือจิตใจ และ การตัดสินใจเลือกที่จะกระทำหรืองดเว้นที่จะกระทำของมนุษย์นั้นจะพิจารณาทางเลือกอย่างมีเหตุผลทั้งจากผลประโยชน์หรือผลเสีย และมนุษย์จึงเลือกกระทำพฤติกรรมนั้นออกมา การที่มนุษย์กระทำความผิดนั้นเป็นผลมาจากการพิจารณาของมนุษย์ที่ว่า กฎหมายที่มีการบัญญัติหรือบทลงโทษที่มีอยู่ในปัจจุบันนั้นไม่รุนแรงพอ จึงทำให้มนุษย์กล้าที่จะกระทำผิดเพราะมองว่าผลประโยชน์จากการกระทำผิดนั้นได้มากกว่าบทลงโทษที่จะได้รับหลังจากกระทำผิด¹¹ รวมถึง ความไร้ตัวตน ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ที่สำคัญของสื่อสังคมออนไลน์ ทำให้มนุษย์มีความกล้าที่จะแสดงพฤติกรรมที่แตกต่างจากปกติอย่างพฤติกรรมก้าวร้าว และเป็นการปิดบังตัวตนที่ทำให้ผู้ได้รับผลกระทบจากการประทุษวาจาไม่สามารถรับรู้ถึงข้อมูลของผู้สร้างเนื้อหาได้ จึงทำให้ผู้สร้างเนื้อหาเหล่านี้ยังปรากฏในสื่อสังคมออนไลน์

2.3 มาตรการการรองรับปัญหาการประทุษวาจาคนอีสานในปัจจุบัน

ในปัจจุบันทั้งภาครัฐและภาคเอกชนต่างก็มีการออกมาตรการในการรองรับเพื่อป้องกันและแก้ปัญหาการประทุษวาจาในสื่อสังคมออนไลน์ ถึงแม้ว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ในมาตรา 34 ได้มีการบัญญัติไว้ว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น การจำกัดเสรีภาพดังกล่าวจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันสุขภาพของประชาชน” ในส่วนของมาตรการของภาครัฐ ถึงแม้ว่าประเทศไทยจะยังไม่มีกฎหมายที่เป็นการเฉพาะสำหรับควบคุมและจัดการกับปัญหาการประทุษวาจา แต่ประเทศไทยก็ยังได้มีการบัญญัติกฎหมายที่เข้าข่ายในการกำกับดูแลการประทุษวาจาที่เป็นประเด็นปัญหาในปัจจุบัน ดังนี้

2.3.1 ภาครัฐ

1) ประมวลกฎหมายอาญา ในประมวลกฎหมายอาญามีการบัญญัติโทษที่มีลักษณะการกระทำผิดใกล้เคียงกับการประทุษวาจา หรือ Hate Speech อยู่หลายมาตรา อาทิ มาตรา 116 ที่เกี่ยวข้องกับการใช้ข้อความในการกระตุ้นยั่วยุ หรือถูกนำไปใช้ในลักษณะโฆษณาชวนเชื่อ เพื่อหวังผลทางการเมืองหรือความรุนแรง มาตรา 326 ที่เกี่ยวข้องกับการหมิ่นประมาท มาตรา 328 ที่เกี่ยวข้องกับการหมิ่นประมาทโดยการโฆษณา เป็นต้น

2) พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ตามพระราชบัญญัติดังกล่าวได้มีการบัญญัติความผิดที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการประทุษวาจา ไว้ใน มาตรา 14 (1) ได้มีการบัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดกระทำความผิด โดยเป็นการนำข้อมูลที่บิดเบือน หรือการนำข้อมูลคอมพิวเตอร์อันเป็นเท็จ ที่น่าจะเกิด

¹¹ พรชัย ชันดี, กฤษณพงศ์ พุทธระกูล, และ จอมเดช ตรีเมฆ, *ทฤษฎีอาชญาวิทยา: หลักการ งานวิจัย และนโยบายประยุกต์*, 55.

ความเสียหายแก่ประชาชน อันมิใช่การกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญา ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับไม่เกิน 100,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ” มาตรา 14 (3) ซึ่งได้มีการบัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดนำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ใด ๆ อันเป็นความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร หรือความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้ายตามประมวลกฎหมายอาญา ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับไม่เกิน 100,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ” ในส่วนของข้อความลักษณะกระตุ้นยั่วยุ เพื่อหวังผลทางการเมือง หรือความรุนแรง และ มาตรา 14 (4) ซึ่งได้มีการบัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดนำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ใด ๆ ที่มีลักษณะอันลามกและข้อมูลคอมพิวเตอร์นั้นประชาชนทั่วไปอาจเข้าถึงได้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับไม่เกิน 100,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ” หากมีการกล่าวถึงในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเพศสภาพ หรือ เพศวิถี รวมด้วย บางครั้งผู้สร้างมีการนำรูปภาพที่มีความลามกอนาจารเข้ามาประกอบด้วย¹²

2.3.2 ภาคเอกชน

ในส่วนของมาตรการภาคเอกชนในการป้องกันการเกิดการประทุษวาจาที่นำมาใช้ คือ เจ้าของแพลตฟอร์มมีมาตรการในการแบนหรือระงับบัญชีผู้ใช้ที่มีการโพสต์เนื้อหาที่ไม่เหมาะสม เช่น เฟซบุ๊กมีการระงับบัญชีผู้ใช้งานในกรณีที่มีการโพสต์เนื้อหาที่ละเมิดเงื่อนไข เช่น การกลั่นแกล้งรุกรานคนอื่น หรือ ติดต่อกับบุคคลอื่นโดยมีจุดประสงค์เพื่อการก่อวินาศกรรม หรือการกระทำอื่น ๆ ที่ไม่เหมาะสม เป็นต้น เอ็กซ์ หรือ ทวิตเตอร์ มีการระงับบัญชีผู้ใช้งานในกรณีที่มีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความเกลียดชัง

3. สรุปผล และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาของการประทุษวาจาจากคนอีสานบนสื่อสังคมออนไลน์ ในแง่มุมของสาเหตุ และที่มาของปัญหาดังกล่าวโดยการนำเอาแนวคิดทฤษฎีทางอาชญวิทยาามาอธิบาย และ ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นภายหลัง ตลอดจนมาตรการที่มีการบังคับใช้ของภาครัฐและเอกชนในปัจจุบัน ผู้เขียนจึงมีข้อสรุปและข้อเสนอแนะดังนี้

3.1 สรุปผล

ปัญหาการประทุษวาจาจากคนอีสานในสื่อสังคมออนไลน์โดยเฉพาะในสื่อเฟซบุ๊กนั้น อาจมีจุดเริ่มต้นมาจากความสนุกสนาน และ ความตลกขบขันของผู้ใช้งานสื่อสังคมออนไลน์บางรายในลักษณะของ “มีม” หรือ การล้อเลียนสำเนียงหรือพฤติกรรม ซึ่งเมื่อสิ่งเหล่านี้เผยแพร่กระจายอยู่ในสื่อสังคมออนไลน์เป็นเวลานานหรือมีการเผยแพร่ซ้ำ ๆ ก็เป็นการซึมซับแนวคิดที่ถูกเหยียดหยามจนอาจกลายเป็นความเกลียดชังคนอีสานอย่างจริงจังในชีวิตประจำวัน ซึ่งสาเหตุที่เป็นเช่นนี้มาจากลักษณะเฉพาะของสื่อสังคมออนไลน์ที่เป็นสังคมกว้างขวาง และรวดเร็ว ตลอดจนการปิดบังตัวตนของผู้โพสต์เนื้อหา ทำให้ผู้คนกล้าที่จะโพสต์เนื้อหาลักษณะดังกล่าว ตลอดจนภาพจำที่มีต่อคนอีสานที่เป็นทุนเดิมของคนในสังคมที่มีทัศนคติว่าคนอีสาน คือ “ลาว” และอคติที่มีต่อคนต่างถิ่น

¹² คณาธิป ทองรวีวงศ์, “พันธกรณีของประเทศไทยตามอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ (CERD): ศึกษากรณี การสื่อสารที่ทำให้เกิดความเกลียดชังทางคอมพิวเตอร์ (Online Hate Speech) ในกรอบพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560,” *วารสารนิติศาสตร์และสังคมศาสตร์* 2, ฉ. 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2561): 111-141.

ที่เข้ามาอาศัยหรือประกอบอาชีพในเมือง รวมถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรมและรูปลักษณะก็เป็นปัจจัยพื้นฐานของการประทุชวาทจาอีกสาเหตุหนึ่ง โดยผลกระทบจากการประทุชวาทจานั้นอาจสามารถนำไปสู่อาชญากรรมที่เกิดจากความเกลียดชัง หรือ Hate Crime ได้ ซึ่งปัญหาอาชญากรรมประเภทนี้อาจจะยังไม่เกิดขึ้นในประเทศไทย แต่ปัญหาอาชญากรรมนี้เกิดขึ้นแล้วในต่างประเทศ หากจะยกทฤษฎีที่เกี่ยวข้องทางอาชญาวิทยาและจิตวิทยา มาอธิบายถึงการเกิดปัญหาดังกล่าวนั้น ผู้เขียนจะขอยกทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมา 3 ทฤษฎี ประกอบด้วย ทฤษฎีการควบคุมทางสังคม ซึ่งกล่าวถึงการขาดพันธะทางสังคม เช่น ครอบครัว โรงเรียน ชุมชน ที่แข็งแกร่ง ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้คนกล้าที่จะกระทำความผิด ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม ซึ่งกล่าวเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เลียนแบบนั้นอาจเกิดจากการเลียนแบบและเรียนรู้ผ่านกลุ่มเพื่อนในสื่อสังคมออนไลน์ที่มีแนวคิดในการดูถูกเหยียดหยาม คนอีสาน จึงเป็นการรับเอาแนวคิดดังกล่าวจนทำให้ตัวผู้ใช้สื่อสังคมออนไลน์บางรายเริ่มดูถูกเหยียดหยาม คนอีสานตามไปด้วย และแนวคิดสำนักอาชญาวิทยาดั้งเดิม หรือ Classical School ซึ่งกล่าวถึงการที่ผู้กระทำความผิดประเมินว่าความผิดให้ผลที่เป็นประโยชน์มากกว่าความเสี่ยงของการถูกลงโทษ หรือ โทษที่ได้รับน้อยกว่าประโยชน์ที่ได้รับและการไร้ตัวตนบนสื่อออนไลน์ ก็ทำให้มนุษย์เลือกที่จะกระทำความผิด ซึ่งจากปัญหาดังกล่าว การที่สื่อสังคมออนไลน์ปิดบังตัวตนและกฎหมายที่เกี่ยวข้องยังมีกระบวนการและบทลงโทษที่ผู้กระทำความผิดมองว่าน้อยเกินไป จึงทำให้ปัญหานี้ยังคงอยู่ในสื่อสังคมออนไลน์ไทยในปัจจุบัน ในด้านของการกำกับดูแลนั้นทั้งภาครัฐและเอกชนได้มีกรอบมาตรการในการกำกับดูแลอย่างเช่นภาครัฐมีกรอบกฎหมายที่เกี่ยวข้องทั้งประมวลกฎหมายอาญาในความผิดฐานหมิ่นประมาทและพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ที่เกี่ยวข้องกับสื่อสังคมออนไลน์ ส่วนภาคเอกชนในส่วนของผู้ให้บริการแพลตฟอร์มหากมีการตรวจพบผู้ใช้งานมีพฤติกรรมลักษณะดังกล่าวก็มีการดำเนินการระงับการใช้งานหรือระงับการเผยแพร่เนื้อหาในแพลตฟอร์ม ซึ่งสามารถกำกับดูแลปัญหาดังกล่าวได้ในระดับหนึ่ง

3.2 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาในประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการประทุชวาทต่อคนอีสานที่ปรากฏในสื่อสังคมออนไลน์ไทย โดยเฉพาะในสื่อเฟซบุ๊กนั้น เพื่อให้ปัญหาดังกล่าวสามารถคลี่คลายและแก้ปัญหาได้อย่างยั่งยืน เพื่อป้องกันไม่ให้นำไปสู่การประทุชวาทอาชญากรรมที่รุนแรงมากขึ้นต่อไป ผู้เขียนจึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

3.2.1 เห็นควรสร้างความเข้าใจในความแตกต่าง ในสังคมเมืองไทยเป็นสังคมที่มีความแตกต่างทั้งในด้านวัฒนธรรม เชื้อชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากภูมิภาคต่างๆของประเทศที่เข้ามาอยู่อาศัยและประกอบอาชีพในเมือง การสร้างความเข้าใจและยอมรับในความแตกต่างของผู้คนในสังคมจึงเป็นหนึ่งในการลดปัญหาการประทุชวาทโดยเฉพาะต่อคนอีสานที่เกิดขึ้นในสื่อสังคมออนไลน์ได้อีกวิธีหนึ่ง

3.2.2 เห็นควรปรับกระบวนการทัศนคติและนโยบาย สังคมไทยควรมีการปรับกระบวนการทัศนคติในประเด็นของการประทุชวาท เนื่องจากในปัจจุบันประเทศไทยมองว่าการประทุชวาทบนสื่อสังคมออนไลน์นั้น ถือเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ เมื่อเทียบกับต่างประเทศที่มีกระบวนการทัศนคติต่อการประทุชวาทว่าเป็นความผิดที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชน และสามารถก่อให้เกิดความรุนแรงตามมาในสังคมต่อไปได้ จึงได้มีนโยบายในการออกกฎหมายเฉพาะที่มุ่งเน้นในการกำกับดูแลปัญหาดังกล่าวอย่างจริงจัง

3.2.3 เห็นควรปรับวิธีการบังคับใช้กฎหมาย ในพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 ในมาตรา 14 ที่การบังคับใช้กฎหมายในมาตราดังกล่าวจะใช้กับกรณีที่ไม่นับเป็นความผิดฐานหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญา รวมถึงมาตราดังกล่าวไม่ได้มีเจตนารมณ์เพื่อใช้กับกรณีนำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์เพื่อเป็นการใส่ความผู้อื่นโดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นนั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง ซึ่งบ่อยครั้งที่ข้อความการประทุษวาจาสามารถเข้าข่ายองค์ประกอบของการหมิ่นประมาทและปรากฏบนสื่อสังคมออนไลน์

3.2.4 เห็นควรปรับปรุงเพิ่มเติมกฎหมาย ควรมีการบัญญัติกฎหมายที่มีความครอบคลุมในการกำกับดูแลปัญหาการประทุษวาจาให้มีการสอดคล้องกับกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศที่ประเทศไทยได้ทำการเข้าร่วมไว้ เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวต่อไป

References

- Khanathip Thongrawiwong. "Thailand's Obligations under the Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination (CERD): A Case Study of Online Hate Speech in the Framework of the Computer-Related Crime Act (No. 2) B.E. 2560." *Journal of Law and Local Society* 2, no. 2 (July-December 2018): 111-141. [In Thai]
- Ladawan Yaimanee. *Hate Crimes*. Bangkok: Chulalongkorn University Press, 2022. [In Thai]
- Pongprath Sunthoraphet. "Ethnic Prejudice Against the Lao People's Democratic Republic in Thai Society as Appeared on the Pantip Social Media Webboard." *Journal of Management Science, Chiang Rai Rajabhat University* 15, no. 1 (January-June 2020): 26-47. [In Thai]
- Pornchai Khanthi, Kritsanaphong Phutrakul, and Jomdej Trimek. *Criminological Theory: Principles Research and Applied Policy*. Bangkok: Rangsit University Press, 2015. [In Thai]
- Unisa Lerttomornsakul and Anan Chubamrung. *Crime and Criminology*. 2nd ed. Bangkok: Chulalongkorn University Press, 2018. [In Thai]